

Museumdirecteur aan een Frans dorpsplein

In 2016 knipte Philip Freriks een lint door en daarmee was het museum De Franse verleiding/ La séduction française in het dorpje Fontcouverte, tussen Narbonne en Carcassonne, geopend. Met gevoel voor traditie knipte Freriks ook een stukje lint af en overhandigde dat aan initiatiefnemer en conservator Ger Verhoeve. Het was een bescheiden ceremonie, maar wel de bekroning van dertien jaar ploeteren. Het enige museum geheel gewijd aan het toerisme in Frankrijk.

door PAUL ARNOLDUSSEN

Ger Verhoeve (1951) studeerde politicologie in Amsterdam en zijn eindschrijftie getuigde van belangstelling voor Frankrijk: die ging over de vernieuwing van het socialisme aldaar. Hij heeft er een levenslange belangstelling voor François Mitterrand aan overgehouden. Zijn eerste bezoek aan Parijs was een imponerende ervaring. "Ook al omdat ik mijn ogen uitkeek naar *les Parisiennes d'un certain âge*: gesoigneerde oudere dames die hun gezicht van rouge hadden voorzien plus natuurlijk lippenstift. Een vrouw uit mijn omgeving die er zo uitzag, werd uitgemaakt voor poederdoos, een wereld van verschil."

Glukkig dacht hij ook aan zijn toekomst. Ger, een linkse jongen, wilde wel bij de Verenigde Naties werken. Of anders uitgever worden, Rob van Gennep was een lichtend voorbeeld. Het is er geen van beide van gekomen. De politiek kwam wel. Maarten van Traa, internationaal secretaris van de PvdA, trok hem aan als assistent, later werkte hij op het partijbureau ook voor Ien van den Heuvel en Schelto Patijn. Hij werd de rechterhand van Relus ter Beek in de Tweede Kamer. Nee, het beviel niet. "De borrels, de verborgen agenda's, de PvdA was toen al hevig aan het afglijden."

Hij was actief in de journalistiek en werd tegenwoordiger van de uitgever van het blad *Time*, wat leidde tot reizen naar van Helsinki tot Kaapstad. Maar nooit naar Frankrijk, want hij was

Philip en Lili Freriks met tussen hen in Ger Verhoeve bij de opening van het museum. Rechts: Museumfolder

verantwoordelijk voor Engelssprekende landen. Hij kwam veel in antiquariaten en bij De Slegte stuitte hij op een vooroorlogs gidsje voor Parijs van Leo Faust, exploitant van een Nederlands restaurant in de Rue Pigalle en voorloper van Jan Brusse. Een enig boekje. Niet lang daarna las hij *Parijs, in den aanvang van de negentiende eeuw* van Adriaan van der Willigen uit 1806. Inmiddels staat het integraal op internet, destijds kostte het hem de lieve som van zestig gulden. "Een waanzinnig portret van de stad. Van der Willigen ontdekte het bidet, hij prees de Parisiennes om hun lichamelijke reinheid, maar gaf toch de voorkeur aan de zedige reinheid van de Nederlandse vrouw. Ik ben een breder verhaal op het spoor, stelde ik vast. Een reisverhaal is veelal boeiender dan een gids: wat valt op, wat niet? Het vormt vaak een reflectie op de eigen cultuur."

Hij ging verzamelen, aanvankelijk materiaal over het Nederlandse toerisme naar Frankrijk, later kwam daar ook de Britse belangstelling bij: "Die zijn op het gebied van toerisme altijd voorlopers geweest," en die van de Amerikanen, "die al vroeg naar Parijs en de Riviera kwamen".

Het museumplan had al postgevat toen hij in 2003 door het departement Aude fietste en een bordje zag dat wees op een *bouquinerie*. "Ik ging die berg omhoog, en wat kwam ik in een geweldig dorp terecht. Zo'n prachtig plein, Place de la

Révolution, en die boekverkoper, Claude heette hij, was een enige man. Saddam Hoessein was net door de Amerikanen gegrepen en wat had Claude in de etalage staan: het verzameld werk van Hoessein in twee prachtbanden. Ik viel voor dat dorp, zoals veel Nederlanders voor zo'n dorp vallen. Ik kocht er de voormalige bakkerij, aan dat plein. Daar ging ik wonen, en daar moest mijn museumje komen. Ideale plek, vlak bij Carcassonne, een trekpleister."

De verbouwing viel, zoals gebruikelijk in dergelijke gevallen, buitengewoon tegen. Gelukkig waren er Nederlandse vrienden, van wie er een paar in de buurt woonden, die kwamen helpen. Nee, geen Fransen. Ook na zeventien jaar is de band met hen nog niet hecht en aan zijn Frans ligt dat niet, "zelfs de subjonctief ben ik meester".

"De Aude is het op twee na armste departement van Frankrijk. De mensen zijn hier ingetogen, terughoudend. Zelfs de mensen uit het dorp Moux, drie kilometer hiervandaan, beschouwen ze als vreemdelingen. En vooral zijn ze zo futloos; alleen als ze je met de auto willen passeren, is het een en al energie. Philip Freriks zei me dat hij er niet over piekerde in zo'n dorp te gaan wonen. En ja, het is een vrij eenzaam bestaan. Maar ik geniet van de schots en scheve daken waarop ik uitkijk, de wisselende hoogtes, de natuur, ik zie vanaf mijn bureau een kastanje, en dat zeldzaam idyllische plein. Claude is verdwenen, er zijn geen winkels meer en ook het café is dicht. Het is een verstervend dorp, maar

met steun van de gemeente en allerlei lokale en Europese fondsen is in dat voormalige café een barretje ingericht met een kleine epicorerie. Er is weer een toog en daaraan zal ik na corona weer regelmatig staan. Het plein is een groot terras geworden, prachtig."

En het museum? "Het zit propvol. Gelukkig heb ik nog een archiefkamer. Als ik iets uit een van de 21 vitrines haal, dreigt de rest om te vallen. Boeken, brochures, reclamemateriaal, plakboeken van vroeger vakanties, de eerste postkoetskaart van Frankrijk uit 1745. De achterwand is een *souvenir panoramique*, uithangborden van Logis de France, een blikken Michelinkaart van voor de oorlog, affiches uit Chivergnay en nog een boel. Erg aardig zijn de met de hand ingekleurde affiches van de Exposition Universelle, die tussen 1855 en 1937 een aantal keren in Parijs is gehouden. Heel veel heb ik ook op internet staan."

"Ik had de hoop dat ik enig geld kon overhouden aan het museum, maar dat valt tegen. Ik heb zo'n 250 bezoekers per jaar, de helft Nederlanders. Ik doe op mijn manier wel iets aan marketing. Bij de toeristenbureaus liggen mijn folders. Alleen niet in Carcassonne. Ik kreeg daar te horen dat ik voordat ik een stapeltje neer mocht leggen, een contract moest ondertekenen. Maar helaas kwam ik niet voor zo'n contract in aanmerking, omdat ik niet kon bewijzen dat mijn instelling een juridische status had. Ik zei: monsieur, hou toch op met die formaliteiten, en mompelde binnensmonds een Nederlands scheldwoord, waarop ik zeer hardhandig de straat op werd gesodemierd. Mijn rugzak scheurde en zo lag ik daar te midden van mijn folders. Wel jammer, Carcassonne trekt een miljoen toeristen per jaar."

"Nu heb ik mijn museum altijd beschouwd als een soort proeftuin voor een fors museum. Er zijn wel vijftien musea in Frankrijk over kantklossen, maar een stevig museum over toerisme ontbreekt. Terwijl dat toch een enorme branche is, het aantal toeristen steeg van twee miljoen in 1950 tot negentig miljoen vorig jaar. Je moet tegenwoordig je leven opvatten als een businessplan. Maar ik heb niks van een ondernemer. Stilletjes hoop ik nog steeds dat iemand die dat wel is naast me komt staan, want ik ben ervan overtuigd dat zo'n groter opgezet reismuseum er gaat komen, inclusief Deux Cheveaux en Renaultjes 4. Als het er voor mijn overlijden niet van komt, gaat de collectie als legaat naar *la ville de Paris*, naar de bibliotheek en reis- en toerisme-archieven die de naam dragen van Germaine Tillion, een etnologue en verzetsstrijdster die als een van de weinige vrouwen is bijgezet in het Parijse Panthéon."

Dat was het, Ger? "Nee, ik heb nog een vraag over een kar. Tot diep in de vijftiende eeuw, misschien wel zestiende eeuw moesten karren worden verschoven bij een scherpe hoek in de weg. Dat probleem werd opgelost door de uitvinding van de draaiende vooras. Ik weet dat Louise de Coligny in 1582 naar Nederland kwam in een koets met zo'n vooras. Punt is: wanneer werd die as uitgevonden? Ik kan het nergens vinden en wil het graag weten ter opfleuring van mijn rondleiding."

De Franse verleiding/ La séduction française. 2, Place de la Révolution, 11700 Fontcouverte. Bellen voor bezoek is verstandig: 00.33.(0)4.68436016 of 00.33.(0)6.49936049. www.defranseverleiding.nl

De Grote Drie

De Grote Drie is een maffe kwalificatie,' schrijft John Jansen van Galen (*Argus* 79). Met die kop verwacht de lezer te vernemen wie met recht en ere dan wel die titel zouden verdienen. Want, toegegeven, postuum is uit de biografie van alle drie gebleken dat zij de last van hun geheime zelf met zich mee torsten en dat zij alle drie kleine angstige mannen waren, bang om onmaskerd te worden tot wie zij werkelijk waren buiten hun zelf-gefabuleerde 'frame'.

Daarom mijn voorstel tot herijking van die titel en deze met ere alsnog toe te kennen aan, in willekeurige volgorde: Sieto Hoving, Jaap van de Merwe en Jeroen van Merwijk, met *hors concours* een eervolle vermelding van Joop Visser als De Grote Troubadour.

Alle drie (vier) even bescheiden als unverfopen, strijdlustig, mannen van stavast, uit één stuk, niet behaagziek en tegenover hun artistieke credo nooit tot concessies en compromissen te verleiden. Bij deze 'dus'!

Amsterdam, Karel van der Wardt

Wodka

In *Argus* 79 wordt André Meurs geprezen om de regels *Geef mij de wodka Anuschka en laat ons alleen. De wodka begrijpt me, maar jij bent gemeen.* Die Meurs! Hij heeft

niet alleen in Frankrijk geshopt. Het kwam mij ooit in Duitse

BRIEVEN

Stehkneipen m'n neus uit: *Gib mir den Wodka, Anuschka, und dann lass mich sein. Der Wodka ist freundlich, doch du bist gemein.* Enzovoort.

Ik heb het even opgezocht: *Wodka-Fox*, 1954, van de componist, pianist en schlagerzanger Hans-Arno Simon (1920-1969).

Hilversum, Siard Dwarshuis

Koolmonoxide

René van Slooten stelt (*Argus* 79) dat koolmonoxide in het gevaarlijkste van RIVM niet voorkomt. We weten niet precies welke gevaarlijkste van de heer Van Slooten bedoelt. Begin dit jaar nog publiceerde het RIVM samen met GGD'en een herziene GGD-richtlijn medische milieukunde: *Koolmonoxide in woon- en verblijfsruimten*. Daarin worden de risico's van koolmonoxide duidelijk benoemd. De heer Van Slooten heeft zijn gedachten met betrekking tot de zwemtocht van Maarten van der Weijden en de situatie van de studentenroeiwedstrijd in Utrecht gedeeld. Dit is besproken in de werkgroep van GGD'en en RIVM die de herziene richtlijn 2020 heeft opgesteld. Risico's van inademen van uitlaatgassen van watervoertuigen is daarom expliciet bij de afbakening van de richtlijn benoemd. Sommige organisaties beschrijven de risico's op koolmonoxidevergiftiging door het inademen van de uitlaatgassen van watervoertuigen (CDC, 2017). Deze richtlijn beperkt zich tot de risico's van blootstelling aan koolmonoxide in het binnenmilieu en gaat niet verder in op uitlaatgassen van watervoertuigen.

Volgens het artikel alarmeerde Van Sloo-

ten politiek Den Haag ('we zullen het meemen in het overleg, zeggen ze – en daarna hoor je vervolgens niets meer'), maar het enige dat hij terug hoorde, was het geluid van de stilte. Dit is onjuist. Vanuit het RIVM is gereageerd op mails waarbij is aangegeven waar de desbetreffende informatie naartoe werd gestuurd. Zo heeft bijvoorbeeld de GGD/RIVM-richtlijnwerkgroep aandacht besteed aan zijn signalen.

Zoetermeer, Toon van Wijk, persvoorlichter RIVM

Barendregt

Dat na 43 jaar, een kleine halve eeuw, blijkt dat iemand een paar valkuilen van zijn vak doorzien heeft, verdiende het in het mooie stuk van Frits Boer (*Argus* 77) gemoreerd te worden. Misschien nog een kleine aanvulling. Als hbs'er had hij geen oude talen geleerd, maar toen hij zo gegrepen was door de tekst van Theophrastus heeft hij alle vertalingen die hij kon vinden (Nederlands, Engels, Frans en Duits) gefileerd en uiteindelijk ook gewoon zich het Oud-Grieks eigen gemaakt. Op al die vertalingen had hij veel aan te merken en hij werkte zich rot om zijn Nederlandse versie wel recht te laten doen aan de woorden van Theophrastus. Hij was daar met recht trots op en hij glorieerde in zijn miskenning: er waren veel waarderende woorden voor zijn boekje toen, maar iedereen had het alleen maar over de actuele variaties, die veel mensen aan het lachen hadden gemaakt. Niemand signaleerde dat hij een vertaling van die fantastische tekst tot stand had gebracht die alles overtrof wat er tot dat moment was. Daar kon hij weer om lachen.

Amsterdam, Hugo Röling

Brouwers

Ik ben vanaf dag 0 abbonementhouder van *Argus*, het is een prachtig initiatief. Gelukkig ben ik niet altijd eens met artikelen, ik erger me ook wel eens; geen probleem. Maar wat u de heer Fred Lanzing laat publiceren over *Bezonken rood* van Jeroen Brouwers (*Argus* 78) is voor mij onverteerbaar. Ik snap niet dat jullie iemand de kans bieden zulke vuiligheid te spuien die de redactie simpel kan voorkomen – door bijvoorbeeld een boek te lezen. "Impliciet wordt ons voorgehouden dat zulke misdrijven niet door 'ons' worden bedreven, maar door van nature sadistische Aziaten." Dit gebeurt blijkbaar in dit boek zo impliciet dat dit mij – en verder iedereen die ik over het boek heb gelezen – nog nooit is opgevallen; behalve misschien Rudy Kousbroek dan. Ik heb Kousbroek hoog zitten, maar in het geval *Bezonken rood* heeft hij zich aanvankelijk vergist (door uit te gaan van zijn persoonlijke geschiedenis) en vervolgens heeft hij nooit de moed kunnen opbrengen die vergissing toe te geven. Als de termijn waarvoor ik heb betaald, is verstreken, is ook mijn abonnement op *Argus* beëindigd.

Maassluis, Jan Gordijn

Rectificatie

In het stuk over Beethoven (*Argus* 76) zijn twee jaartallen verwisseld. In 1827 werd zijn schedel open gezaagd, in 1863 werd bij de herbegraving zijn schedel gefotografeerd.

